

Omezení způsobilosti k právním úkonům

Každým rozsudkem soudu, jímž dochází k omezení způsobilosti k právním úkonům a kterým jsou vymezeny právní úkony, k nimž není účastník způsobilý, se stanoví výslovně (explicitně), jaké úkony účastník platně činit nemůže, ale současně implicitně a contrario, že účastník je ke všem ostatním právním úkonům způsobilý.

Každým rozsudkem soudu, jímž dochází k omezení způsobilosti k právním úkonům a kterým jsou vymezeny právní úkony, k nimž není účastník způsobilý, se stanoví výslovně (explicitně), jaké úkony účastník platně činit nemůže, ale současně implicitně a contrario, že účastník je ke všem ostatním právním úkonům způsobilý.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 22 Cdo 2014/2001, ze dne 13.3.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobců: A) J. H., zastoupeného advokátem, B) M. P., C) V. P., a D) Z. P., všech zastoupených Z. P., proti žalovaným: 1) V. V., a 2) K. V., o určení vlastnického práva, vedené u Okresního soudu v Mladé Boleslavi pod sp. zn. 8 C 123/2000, o dovolání žalobce A) proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 20. června 2001, č. j. 26 Co 193/2001-68, tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Mladé Boleslavi (dále „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 21. března 2001, č. j. 8 C 123/2000-55, zamítl žalobu, aby soud určil, „že B. H., nar. 13. 4. 1930, zemřelý 2. 10. 1998 byl ke dni úmrtí výlučným vlastníkem řadové garáže na st. p. č. 30/15 a dále pozemku st. p. č. 30/15 o výměře 19 m²- zastavěná plocha, vše katastrální území K.“. Dále rozhodl o náhradě nákladů řízení.

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že kupní smlouvou z 24. 10. 1994 B. H. prodal označené nemovitosti žalovaným za kupní cenu 20 000,- Kč. Právní účinky smlouvy nastaly 27. 10. 1994. V katastru nemovitostí Katastrálního úřadu v M. B. jsou na listu vlastnictví č. 958 pro kat. území K. jako vlastníci označených nemovitostí zapsáni žalovaní. Rozsudkem Okresního soudu v Mladé Boleslavi z 24. 2. 1976, sp. zn. P 67/69, byl B. H. zcela zbaven způsobilosti k právním úkonům. Tento rozsudek byl rozsudkem téhož soudu z 24. 1. 1979, č. j. P 67/69-102, změněn tak, že B. H. byl omezen ve způsobilosti k právním úkonům tak, že nebyl oprávněn jednat ústně a písemně s úřady a jinými orgány, a rozsudkem ze 6. 8. 1996, č. j. P 50/87-154, byl zamítnut návrh B. H. na úplné vrácení způsobilosti k právním úkonům s poukazem na znalecký posudek z oboru psychiatrie, podle kterého nedošlo v průběhu choroby u B. H. k žádným podstatným změnám. Žalobci jsou dědici zemřelého B. H. Na podkladě těchto zjištění dospěl k závěru, že žalobci jsou v tomto sporu věcně legitimováni a že s ohledem na probíhající řízení o projednání dědictví po B. H., kdy je třeba zjistit rozsah jeho majetku, mají naléhavý právní zájem na požadovaném určení. Dále dovodil, že rozsudkem z 24. 1. 1979 byla B. H. vrácena způsobilost k právním úkonům, neboť pokud jím byl omezen ve způsobilosti jednat před soudy a úřady, šlo o omezení ve způsobilosti procesní, nikoli

hmotněprávní, takové omezení je v rozporu se zákonem a nebylo možné k němu přihlížet. Jiný důvod neplatnosti kupní smlouvy z 24. 10. 1994 nebyl shledán.

Krajský soud v Praze jako soud odvolací k odvolání žalobce A) rozsudkem ze dne 20. června 2001, č. j. 26 Co 193/2001-68, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Podle odvolacího soudu věcnou legitimaci mají i žalovaní, protože jsou zapsáni v katastru nemovitostí jako vlastníci sporných nemovitostí a žaloba proto nemůže směřovat než proti nim. Omezení B. H. tak, že není oprávněn jednat s úřady a jinými orgány, rozsudkem z 24. 2. 1976, jímž byl změněn předchozí rozsudek z 24. 1. 1979, nelze pokládat za omezení způsobilosti k právním úkonům ve smyslu § 10 odst. 2 ObčZ a proto rozsudek z 24. 1. 1979 „nelze hodnotit jinak, než že jím byla B. H. vrácena způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu“. V této souvislosti odkázal na rozhodnutí publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek správně pod č. 12, ročník 2000, podle kterého „procesní úkony nejsou právními úkony ve smyslu ustanovení § 34 občanského zákoníku a nelze proto na ně užít právní úpravu obsaženou v ustanovení § 10 odst. 2 občanského zákoníku“.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce A) dovolání z důvodu nesprávného právního posouzení věci. Zásadní význam tohoto rozhodnutí po právní stránce spatřuje dovolatel „v posouzení rozsahu účinků rozsudku soudu o změně původního rozsudku o zbavení způsobilosti k právním úkonům, když změna měla spočívat ve skutečnostech, které jsou podle názoru soudů v rozporu se zákonem, ale údajně podle názoru soudů přesto ke změně původního rozsudku došlo, aniž to z výroku měnicího rozsudku vyplývá“. Jestliže změna provedená rozsudkem z 24. 1. 1979 je neúčinná, pak je tento rozsudek celý neúčinný a původní rozsudek o zbavení B. H. způsobilosti k právním úkonům zůstal účinným a ten nikdy znovu nenabyl způsobilosti k právním úkonům. O tom, že B. H. nebyla nikdy navrácena způsobilost k právním úkonům, svědčí i rozsudek Okresního soudu v Jablonci nad Nisou z 27. 12. 1993, jímž byl schválen úkon opatrovníka B. H., který za B. H. uzavřel 21. 10. 1993 kupní smlouvu o prodeji domu č. p. 216 se stavební parcelou č. 249 v kat. území K. Navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaní se ztotožnili s rozhodnutím odvolacího soudu.

Nejvyšší soud jako soud dovolací po zjištění, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou včas, nejprve zkoumal, zda jde o dovolání přípustné.

Podle § 236 odst. 1 OSŘ lze dovolání napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Dovolání proti potvrzujícímu rozsudku odvolacího soudu je přípustné za splnění předpokladů stanovených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) a c), odst. 3 OSŘ. Protože předpoklad stanovený v § 237 odst. 1 písm. b) nebyl naplněn, přicházela v úvahu přípustnost dovolání jen podle § 237 odst. 1 písm. c), odst. 3 OSŘ.

Rozhodnutí odvolacího soudu spočívalo na řešení právní otázky, jaké právní účinky má rozsudek soudu, jímž byla fyzické osobě, zbavené způsobilosti k právním úkonům, tato způsobilost toliko omezena, a to tak, že nebyla oprávněna jednat s úřady a jinými orgány. Protože rozhodnutí

odvolacího soudu řešilo právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, dovolací soud dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam a dovolání je tak přípustné [§ 237 odst. 1 písm. c), odst. 3 OSŘ].

Dovolací soud proto přezkoumal dovoláním napadený rozsudek podle § 242 odst. 1 a 3 OSŘ v mezích dovolatelem uplatněných dovolacích námitek a dospěl k závěru, že dovolání není důvodné.

Bývalý Nejvyšší soud ČSR ve stanovisku občanskoprávního kolegia z 23. 5. 1979, Cpj 301/77, publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 34/1985, zaujal právní názor, že „ve výroku rozsudku, jímž je ve smyslu ustanovení § 10 odst. 2 o. z. a § 12 odst. 2 zák. práce omezoována způsobilost občana k právním úkonům, určují soudy rozsah tohoto omezení se zřetelem k právním úkonům, z nichž vznikají podle ustanovení občanského zákoníku, případně podle ustanovení jiných právních předpisů, občanskoprávní vztahy mezi občany navzájem a mezi občany a organizacemi, a se zřetelem k právním úkonům, z nichž vznikají (především podle ustanovení zákoníku práce, ale i podle jiných předpisů) vztahy při účasti občanů na společenské práci. S omezením občana ve způsobilosti k právním úkonům ve smyslu ustanovení § 10 odst. 2 o. z. a § 12 odst. 2 zák. práce je spojeno i omezení procesní způsobilosti občana v rozsahu daném omezením ve způsobilosti k hmotněprávním úkonům“.

Citované stanovisko uzpůsobené současnému právnímu stavu je zcela použitelné při řešení dané právní otázky. Soudy ve výroku rozsudku, kterým omezují podle § 10 odst. 2 ObčZ, popřípadě podle § 12 odst. 2 zák. práce, fyzickou osobu ve způsobilosti k právním úkonům, mohou určit rozsah tohoto omezení jen se zřetelem k právním úkonům, z nichž vznikají, mění se, či zanikají právní vztahy podle ustanovení občanskoprávních (včetně vztahů obchodních) a pracovněprávních, pro jejichž řešení je v případě sporu dána pravomoc soudu, z čehož vyplývá, že osoby omezené ve způsobilosti k právním úkonům jsou v důsledku toho v rozsahu daném pravomocným soudním rozhodnutím k určitým právním úkonům zcela nezpůsobilé a v těchto právních úkonech za ně jednájí jejich zákonní zástupci (§ 26 ObčZ). K ostatním právním úkonům (k právním úkonům nad rámec omezení vysloveného pravomocným soudním rozhodnutím) jsou tyto osoby zcela způsobilé a jednájí proto v nich samy, nezávisle na svém zákonném zástupci. Z toho lze tedy dovodit, že každým rozsudkem soudu, jímž dochází k omezení způsobilosti k právním úkonům a kterým jsou vymezeny právní úkony, k nimž není účastník způsobilý, se stanoví výslovně (explicitně), jaké úkony účastník platně činit nemůže, ale současně implicitně a contrario, že účastník je ke všem ostatním právním úkonům způsobilý. Z této úvahy pak logicky vyplývá, že byť rozsudek Okresního soudu v Mladé Boleslavi z 24. 1. 1979, č. j. P 67/69-102, v jeho výslovné podobě nevyvolával právní účinky pro nedostatek oprávnění soudu omezit účastníka řízení ve vztahu k jeho petičnímu právu (podle dřívější Ústavy čl. 29, dnes čl. 18 Listiny základních práv a svobod), popř. v jeho procesní způsobilosti ve vztahu k soudům ve smyslu § 20 OSŘ nebo ve vztahu k jiným státním orgánům, nebyl prost právních účinků, pokud šlo o způsobilost k právním úkonům ve výroku neuvedeným.

Z uvedeného je zřejmé, že právní předchůdce žalobců v důsledku posledně citovaného rozsudku nabyl plné způsobilosti k právním úkonům, přestože se tak nestalo formálně správným výrokem, jímž by bylo zrušení zbavení způsobilosti k právním úkonům (§ 10 odst. 3 ObčZ, § 12 odst. 4 ZPr). Na tomto závěru nemůže nic změnit skutečnost, že rozsudkem ze 6. 8. 1996, č. j. P 50/87-154, byl zamítnut návrh na úplné vrácení způsobilosti k právním úkonům. Je tomu tak především proto, že toto zamítavé rozhodnutí ani formálně nic nezměnilo na postavení B. H. - na jeho způsobilosti k právním úkonům.

Protože dovolací soud dospěl v podstatě ke stejnému právnímu posouzení věci, jaké k řešené právní otázce zaujal v dovoláním napadeném rozsudku odvolací soud, je rozsudek odvolacího soudu z pohledu dovolacích námitek správný a dovolání bylo proto zamítnuto, když z obsahu spisu jiné vady řízení, které nebyly dovolatelem uplatněny a které by mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, zjištěny nebyly (§ 242 odst. 3, § 243b odst. 2 OSŘ).

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušeni řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)